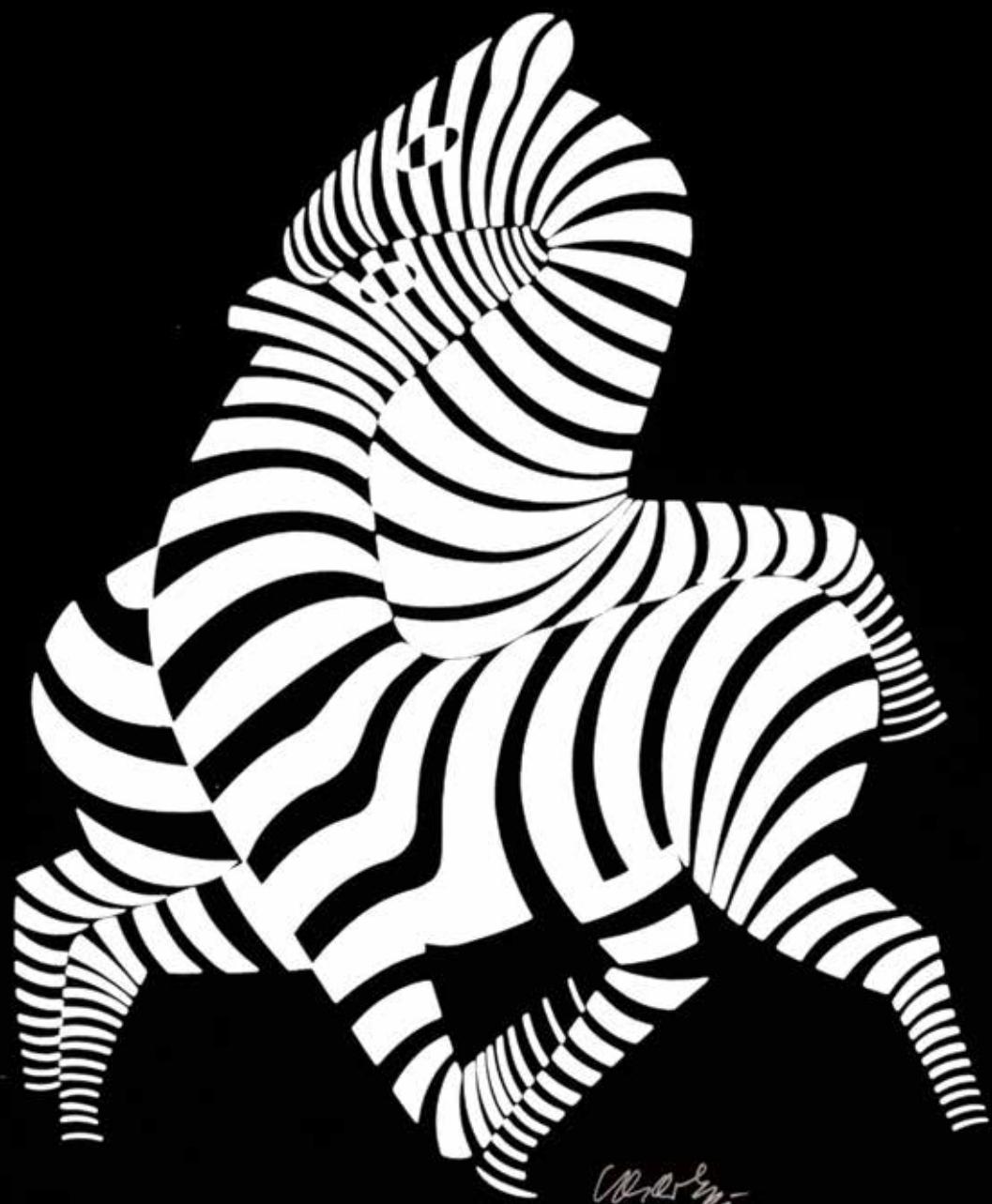

Galerija Mona Lisa

VASARELY

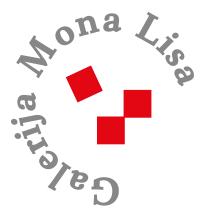

naslovnica
20. Zebre

Tonka Maroević

VASARELY

Zagreb 28.1. - 25.2.2012.

Valovi i virovi Victora Vasarelyja

Među svim likovnim umjetnicima koji nisu pripadali "povijesnoj avangardi" (to jest razdoblju od kubizma do dadaizma, eventualno do nadrealizma, dakle između 1907. i 1924.) Victor Vasarely je jedan od onih koji su najodređenije sačuvali izazov inovativnosti i potrebu djelovanja na samim granicama odabranoga medija. Kao malo koji od svojih suvremenika trajno je proširivao područje svojih zanimanja i istraživanja, a vlastitu je imaginaciju stavio u službu kolektivnoga programa, dovodeći je do samoga ruba individualnoga žrtvovanja, samoponištavanja mašte u strukturalnim eksperimentima i metodičnim, egzaktnim optičkim rješenjima.

Roden u Pečuhu 1908. godine, svoje umjetnički formativne godine proveo je u Budimpešti, gdje je - uz studij medicine, potom napušten - započeo djelovati unutar Bortnykove radionice, u kojoj se osjećao duh Bauhausa. Iz svoje madarske domovine možda je ponio neke arhetipske figure i kromatske preferencije, ali je slobodniji ambijent našao u Parizu, u koji se doseljuje 1930. godine i radi kao primijenjeni umjetnik, baveći se reklamnom grafikom. Uz iskustvo "geštalt" psihologije na njega bitno utječe konstruktivno-racionalistička linija moderne umjetnosti, a posebno, čini se, Kleeova sustavnost, udružena s ludičkom dosjetljivošću i linearnom ritmičnošću.

Rani Vasarelyjevi radovi nastali su dinamiziranjem crno-bijelih odnosa, paralelnih i vijugavih izmjena pozitivnih i negativnih (ili punih i praznih) pojaseva, polja, nizova. Organsku inspiraciju ponudio mu je motiv zebre (sa svojim usporednim, no kontrastirajućim prugama) ili pak motiv harlekina, pierrota (sa svojim kockastim krpicama, svojevrsnim patchwork-om). A kad se oslobođio svake figurativne aluzije djelovao je neko vrijeme u okrilju geometrijske apstrakcije, nedaleko od iskustva grupe "Cercle et Carré" (Krug i Kvadrat). Nećemo kazati da se potom posvetio baš "kvadraturi kruga", ali ostaje činjenica da su Vasarelyjeve kompleksnije, složenije kompozicije u najvećoj mjeri bile ostvarene kombinacijama kvadratića i kružića.

Originalna i individualno prepoznatljiva djela počela su se učestalije javljati pedesetih godina (prošloga stoljeća, dakako), kada je kadrove rasparcelirao u nizove analognih ili komplementarnih jedinica, odnosno složio od nakupina međusobno sličnih čestica kojima je gradio iluzionistički izazovne cjeline. Njegove mrežaste, zvjezdaste ili loptaste strukture (sa svojevrsnim apscisama i ordinatama, meridijanima i paralelama, koncentričnim ili centrifugalnim silnicama) uspostavile su autonomni poredak oblika, koji može asocijativno podsjetiti na atome i molekule, na sazvježđa i morske valove, na kristale i virove, na mikro i makrovizure od ameba do svemira.

Razvoj Vasarelyjeve metode vodio ga je sve više prema strogosti i disciplini kompozicione rešetke, no kompenzativno i prema sve većem bogatstvu u šarolikosti kolorističkih odnosa, tonskih preljeva i kontrasta. Osim toga, uz uvećanu sugestiju reljefnosti i dubine došlo je i do stvarnih trodimenzionalnih rješenja. Proračunatost i egzaktnost odnosa u kadru omogućila je postupno sve veće korištenje kompjutora, a jednom uspostavljena rješenje mogla su se umnažati u multiplim, u grafičkim, serigrafskim verzijama i varijantama. Nema dvojbe da je Vasarely jedan od najizrazitijih prethodnika scijentistički orijentiranih "novih tendencija" a na drugi način i uzor ili otac takozvanoga op-arta.

Vasarelyjevo stvaralaštvo vrlo je rano imalo odjeka u hrvatskoj sredini, zahvaljujući interesu nekih naših umjetnika i galerista. Prijateljstvo s Piceljem i zalaganje Bože Beka doveli su do organiziranja njegove značajne izložbe u Zagrebu još 1968. godine, a 1988. održana je velika prezentacija gotovo retrospektivnog karaktera. Sredina koja je osim Picelja, dala Šuteja i Srneca, Richtera i Dobrovića, imala je razloga posebno se suočiti s djelom značajnoga mađarskog i europskog likovnjaka - plastičara, autora koji je oblikovnom stvaralaštvu dao dotad nenaslutive protege.

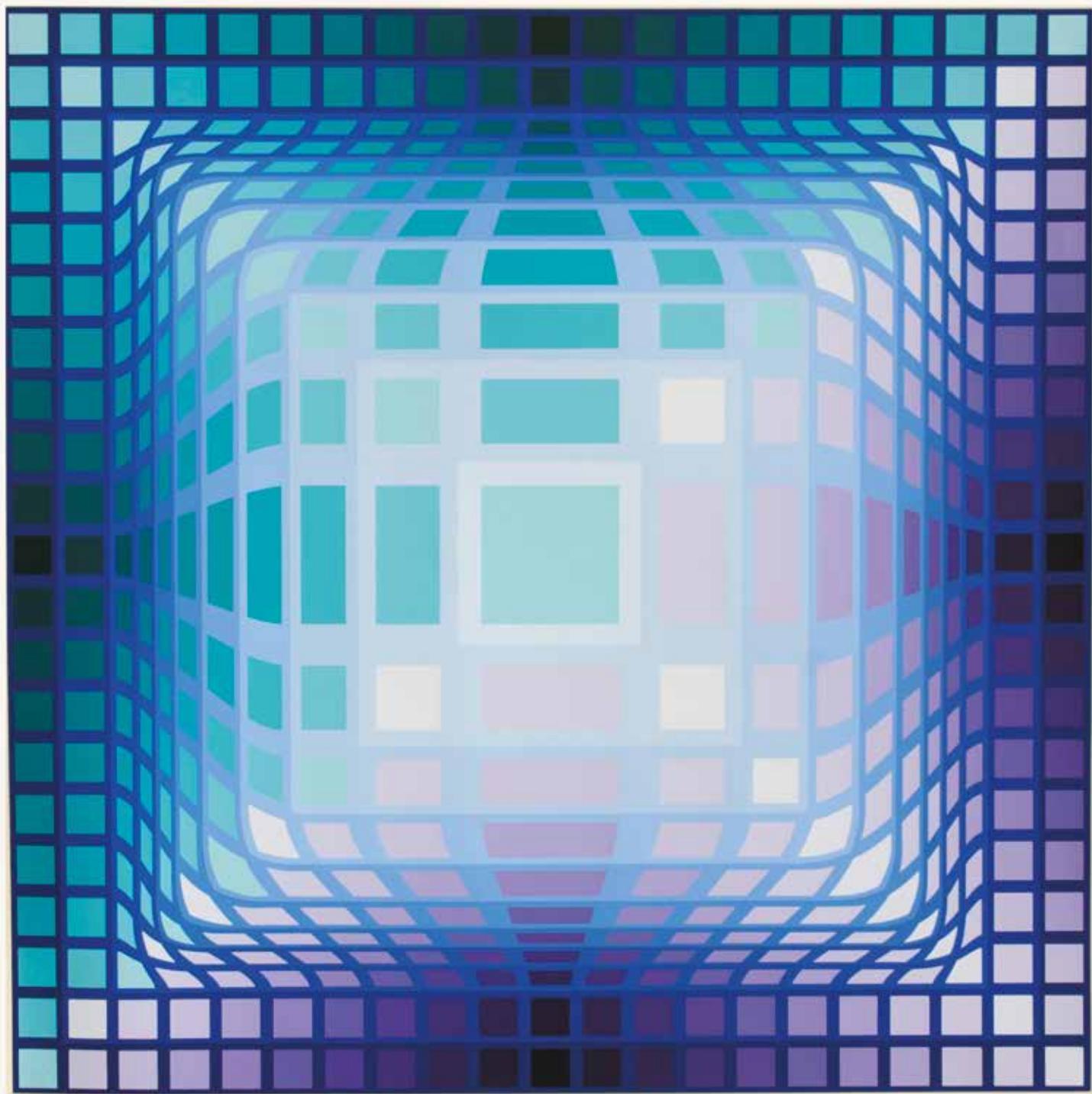
Imao sam zadovoljstvo prikazati Vasarelyjevu izložbu 1968. godine i naglasiti njegovu ambiciju da djelima dade socijalnu funkciju estetske preobrazbe okoliša, ali sam iskazao i stanovite rezerve u odnosu na isključivost toga programa. Međutim, također sam imao potrebu razlučiti njegov postupak od mehanicističkih i totalizirajućih načela "vrtloga novog svijeta" s obzirom

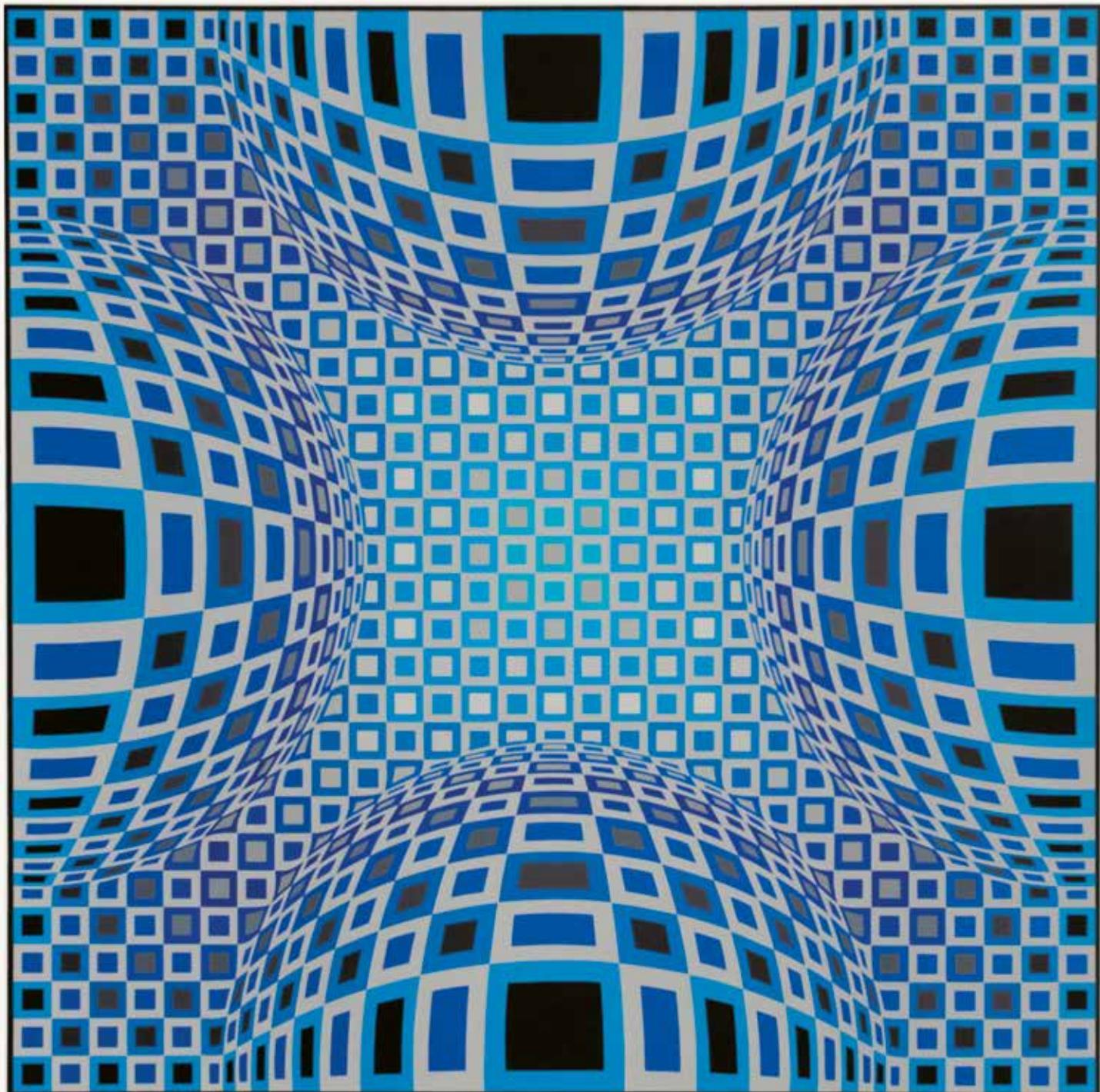

da Vasarelyjeva rješenja još uvijek računaju na intuitivnu investiciju i afektivnu provokaciju, te nisu puka intelektualna konstrukcija nego projekt proširivanja našega senzibiliteta s rizikom ulaska u slijepu ulicu, ili s opasnošću nezadovoljavajućih, tantalovskih posrtanja na rubu mogućega cilja. Zaključio sam pomirujuće: "A nemogućnost krajnjeg dohvaćanja, uz ostalo, određuje njegovo djelo upravo kao umjetnost, 'jer je jedan od glavnih zadataka umjetnosti' - kako reče Walter Benjamin - 'da stvara zahtjeve koje još nije kadra zadovoljiti'."

Gotovo pola stoljeća nakon pisanja tog mladenačkog osvrta veseo sam što se mogu još jednom obratiti Vasarelyjevu fenomenu i, zahvaljujući inicijativi Galerije Mona Lisa, u Zagrebu vidjeti doličan izbor njegovih grafika. Rasponi okupljenih radova dovoljni su da ukažu na djelovanje metodičnoga duha koji aktivira površinu iznuđujući kinetičke efekte naše vizualne reakcije. Osim djela izvedenih strogom geometričnošću i sustavnom progresijom elemenata, naići ćemo na par primjeraka izrazitije ludičke orijentacije (s motivom zebre, kita, antromorfnih obrisa ili spiralnih zavojnica), no uvijek s egzaktnošću, jezgrovitošću i čistoćom kompozicionih opcija, te s nekonvencionalnim izborom kolorističkih binoma ili izazovno fosforescirajućih kromatskih solucija. U svakom slučaju Victor Vasarely svojim "planetarnim folklorom" ne ostavlja mjesta ravnodušnosti, bilo da nas upućuje prema mondrianovskoj kontemplativnosti ili pak prema escherovskoj začudnosti. A najbolje bi bilo kazati - prema vasarelyjevskoj lucidnoj kombinatorici nemira i sklada.

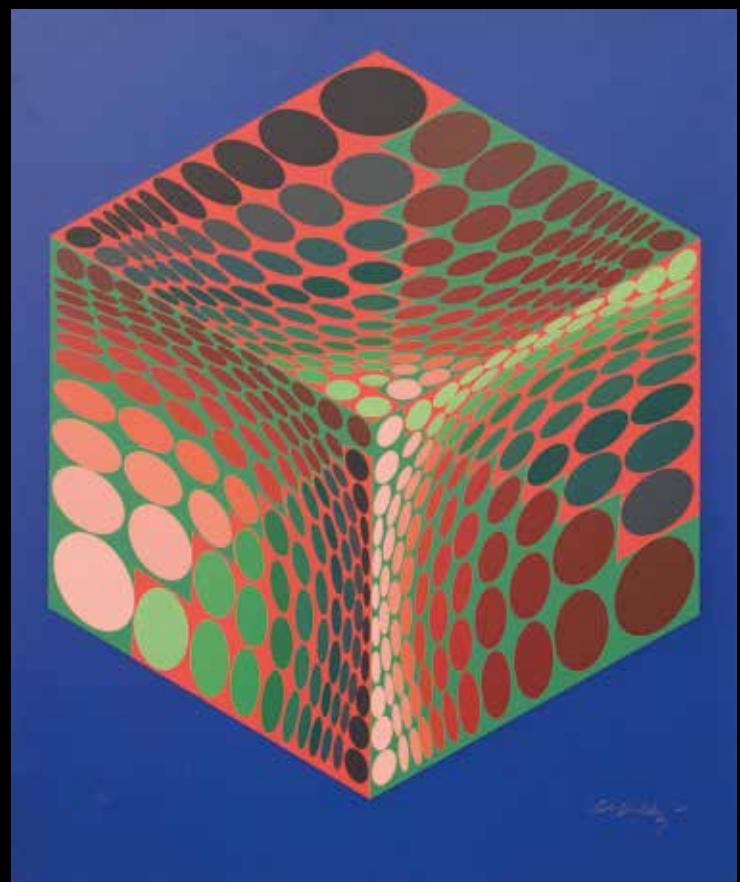
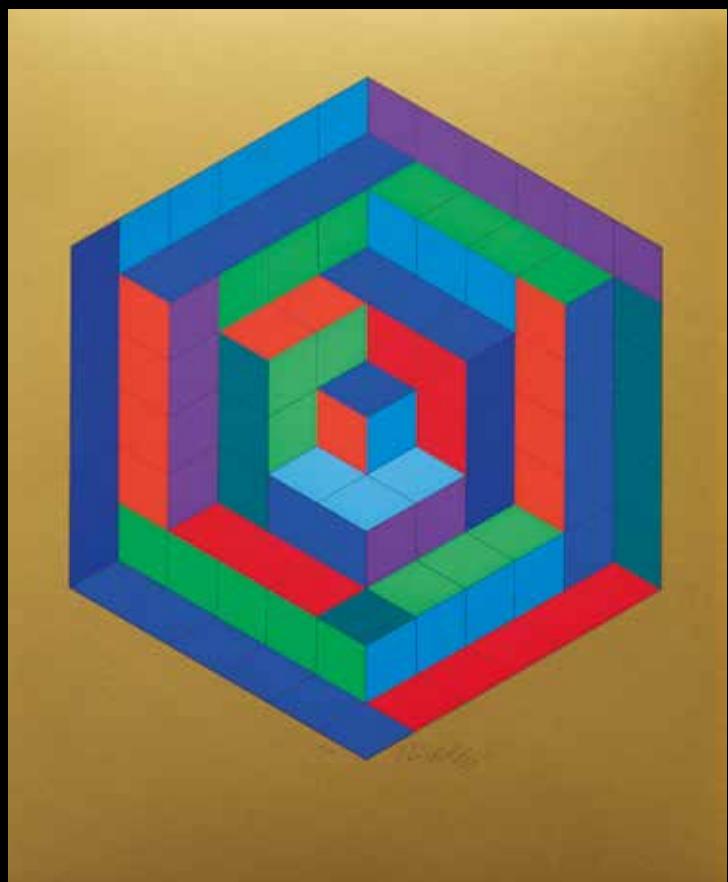
*Tonko Maroević
Zagreb, 2012.*

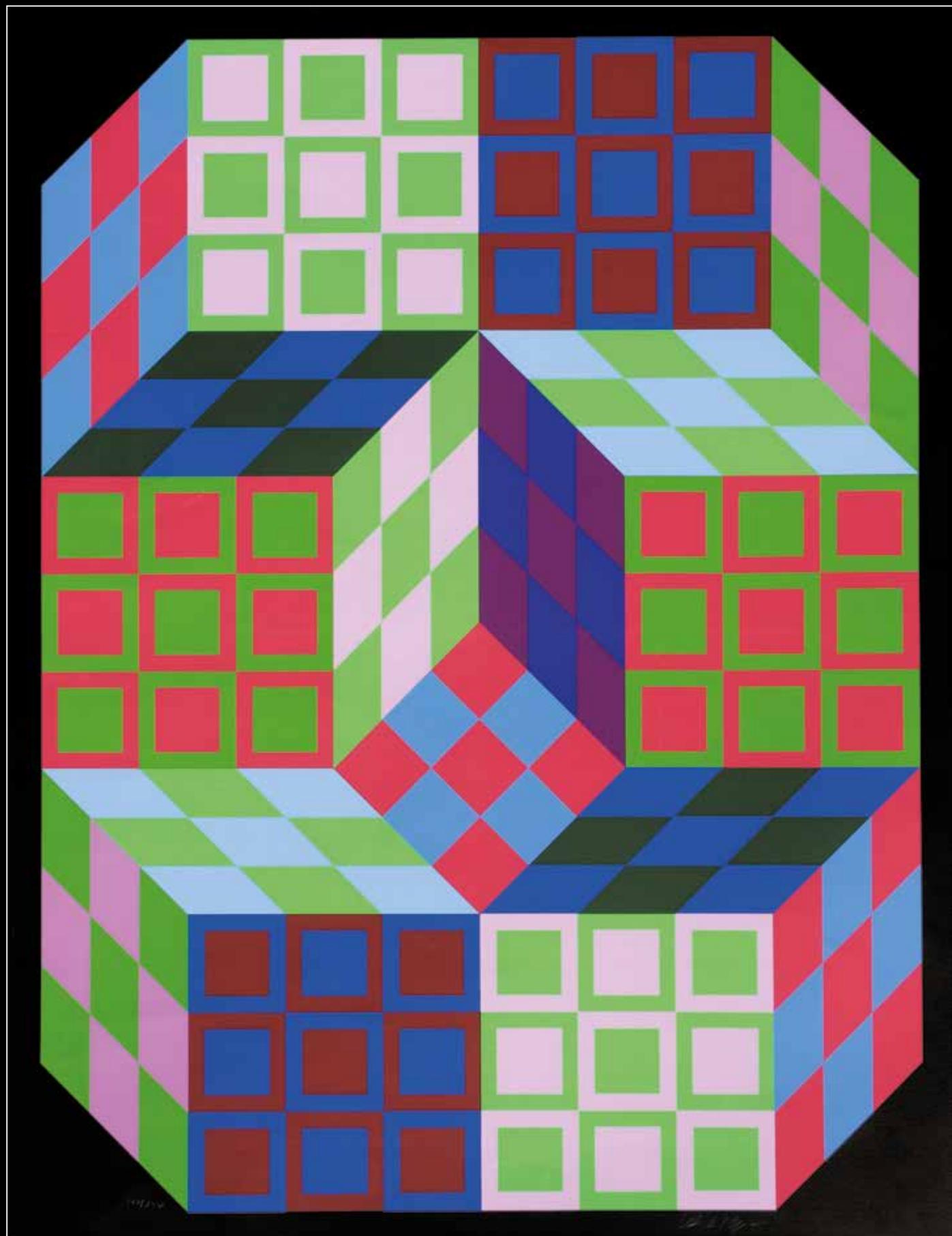

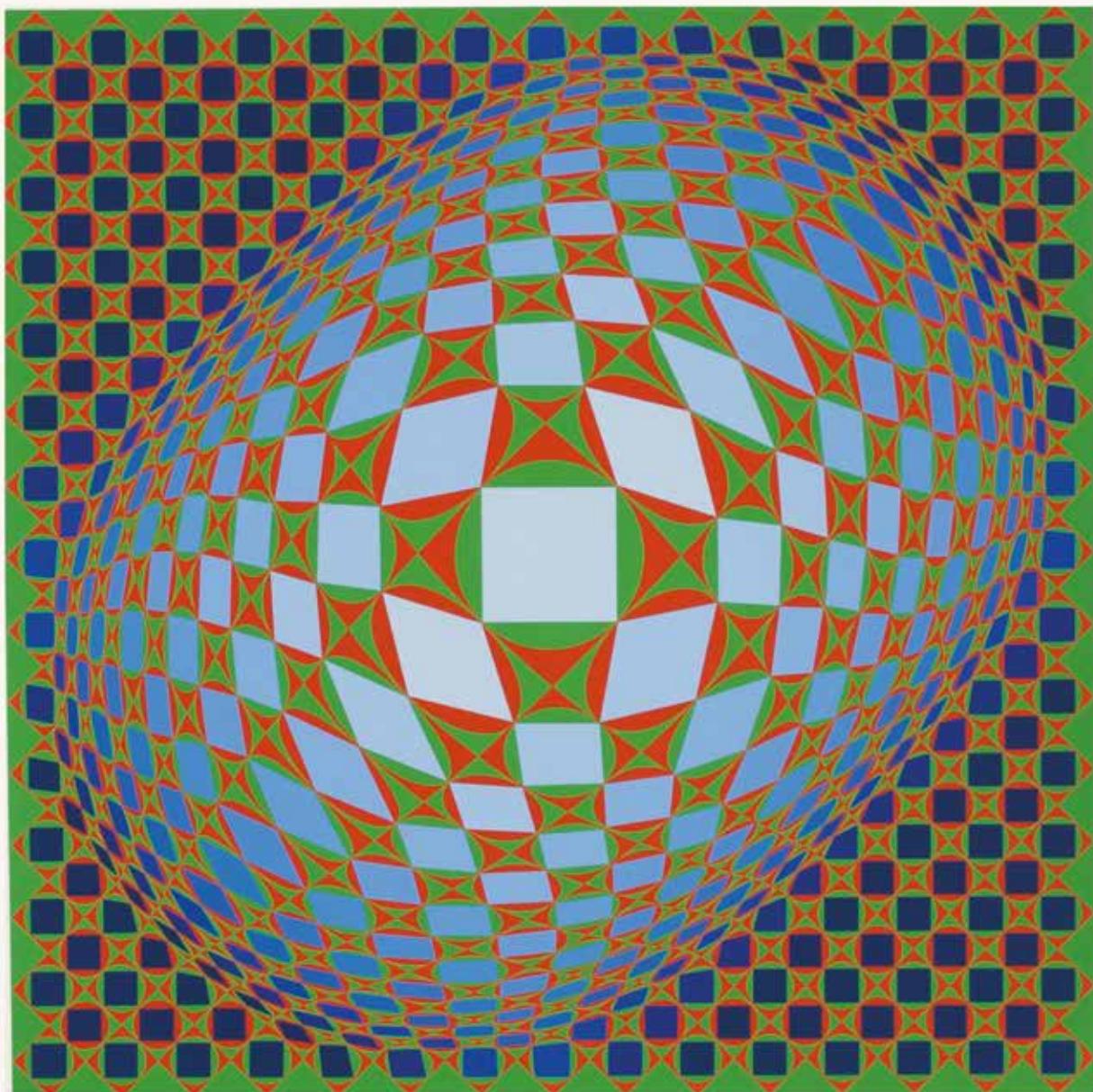

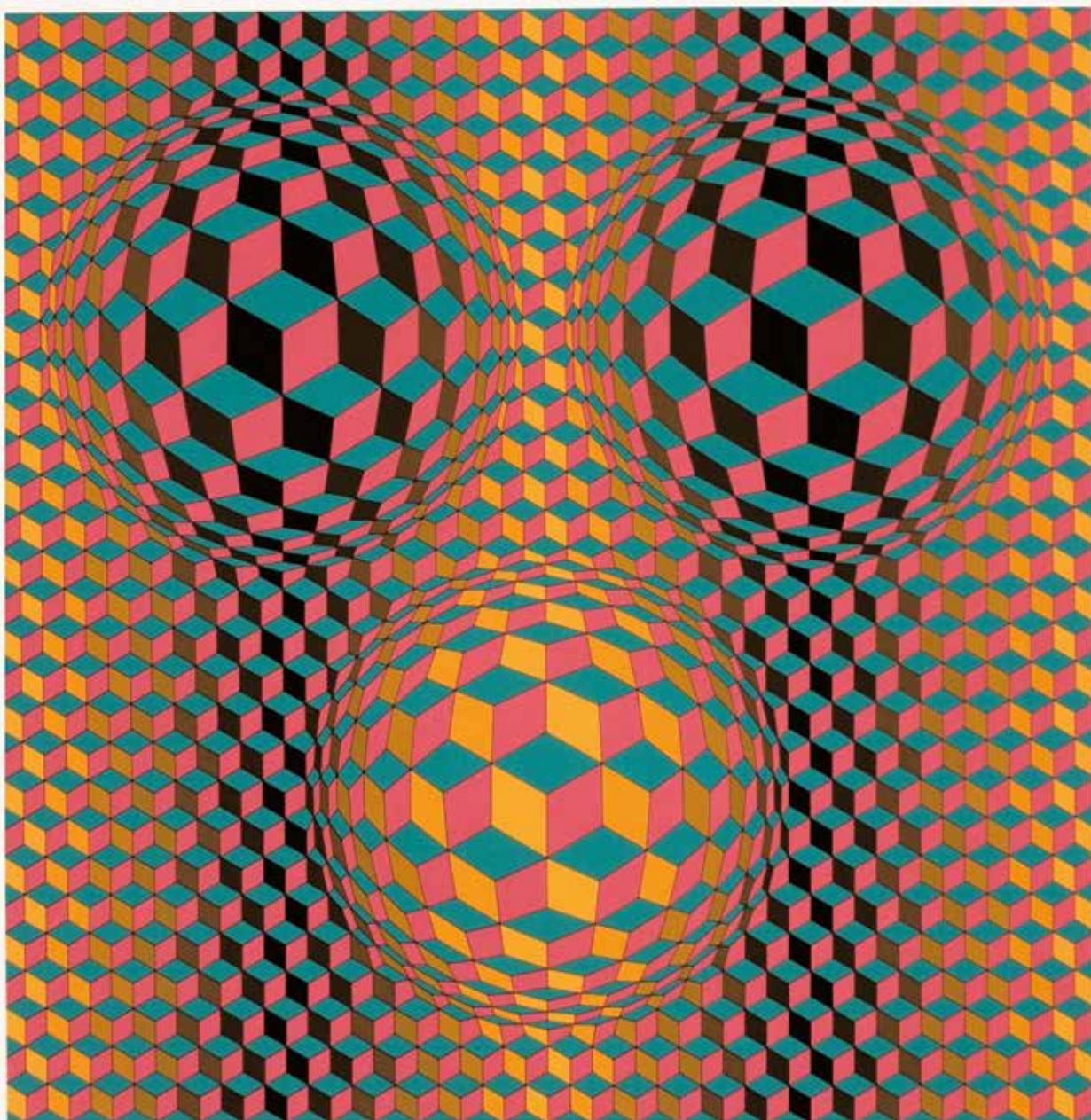

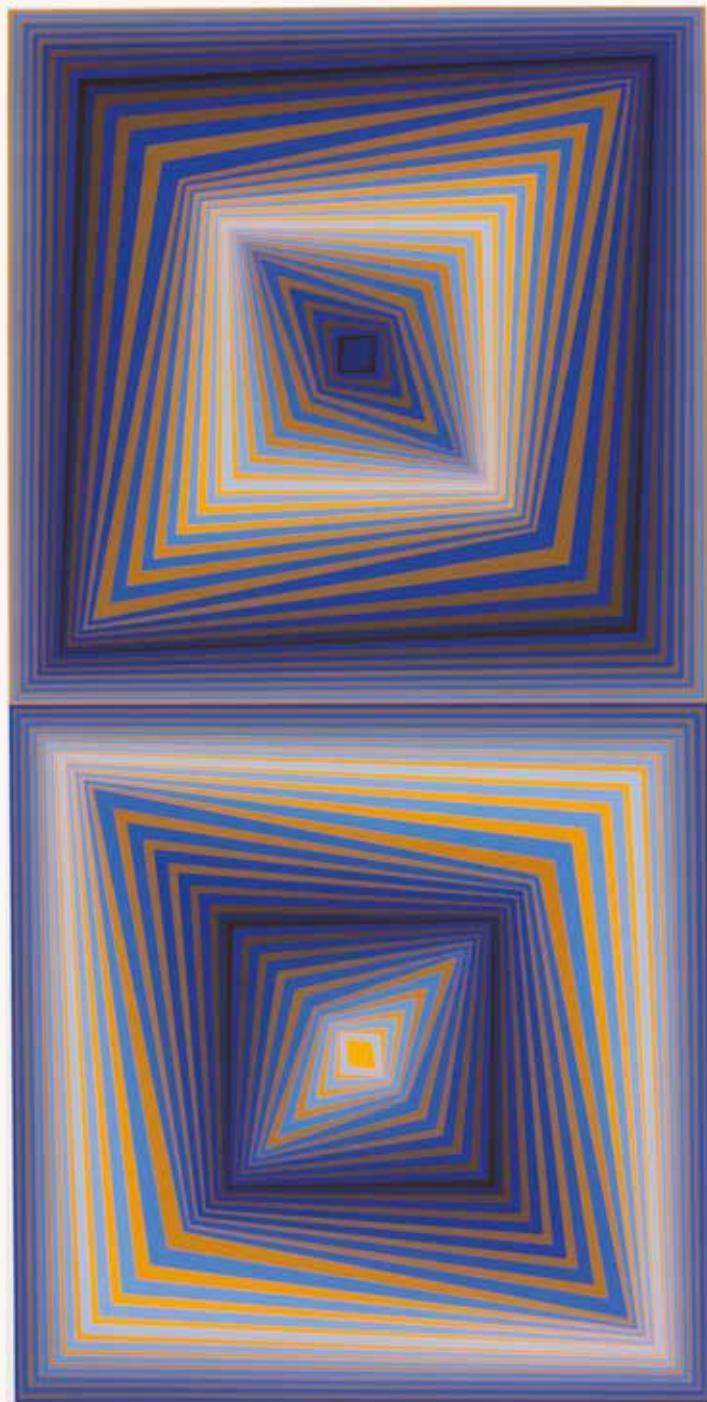

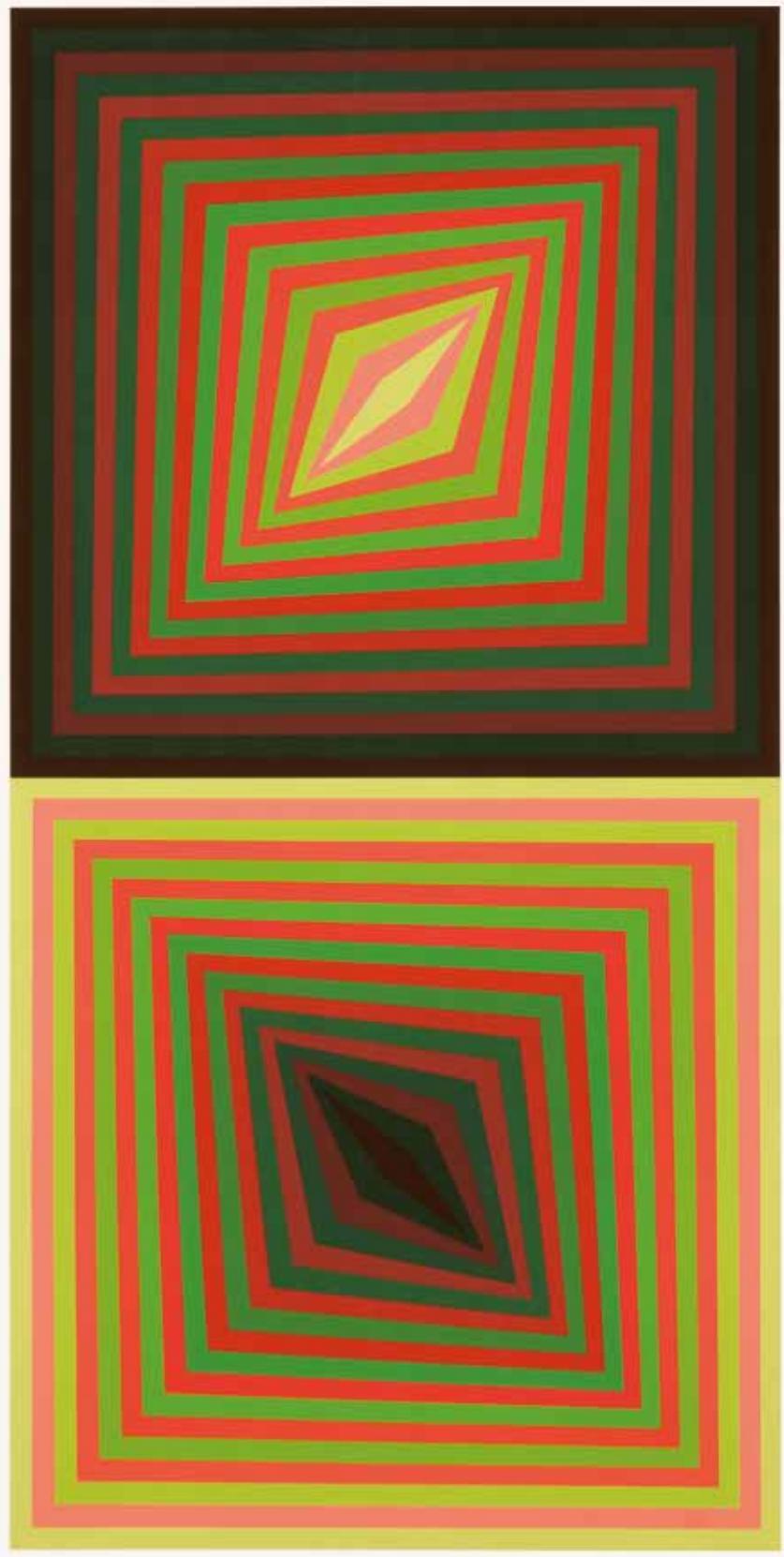

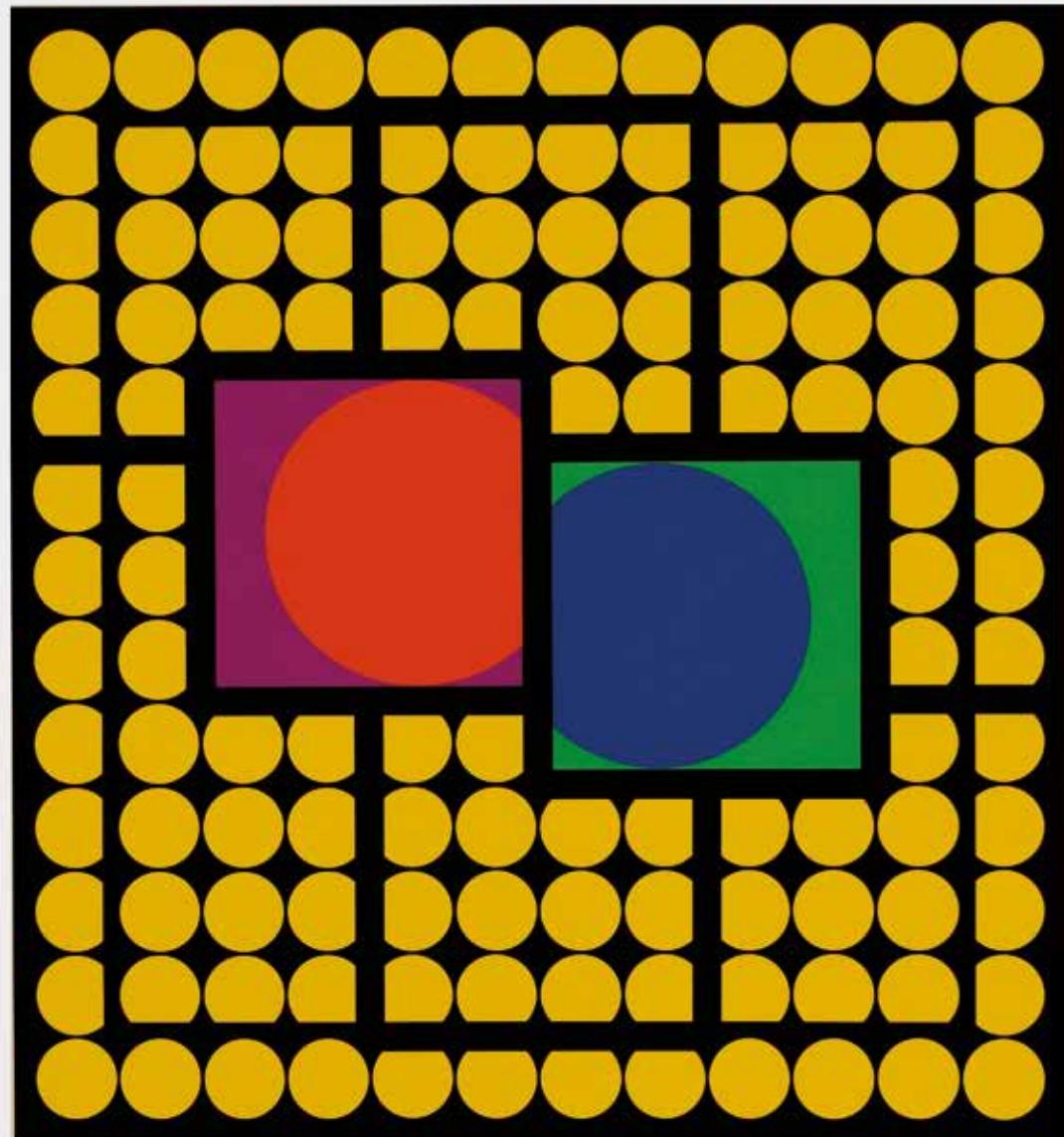

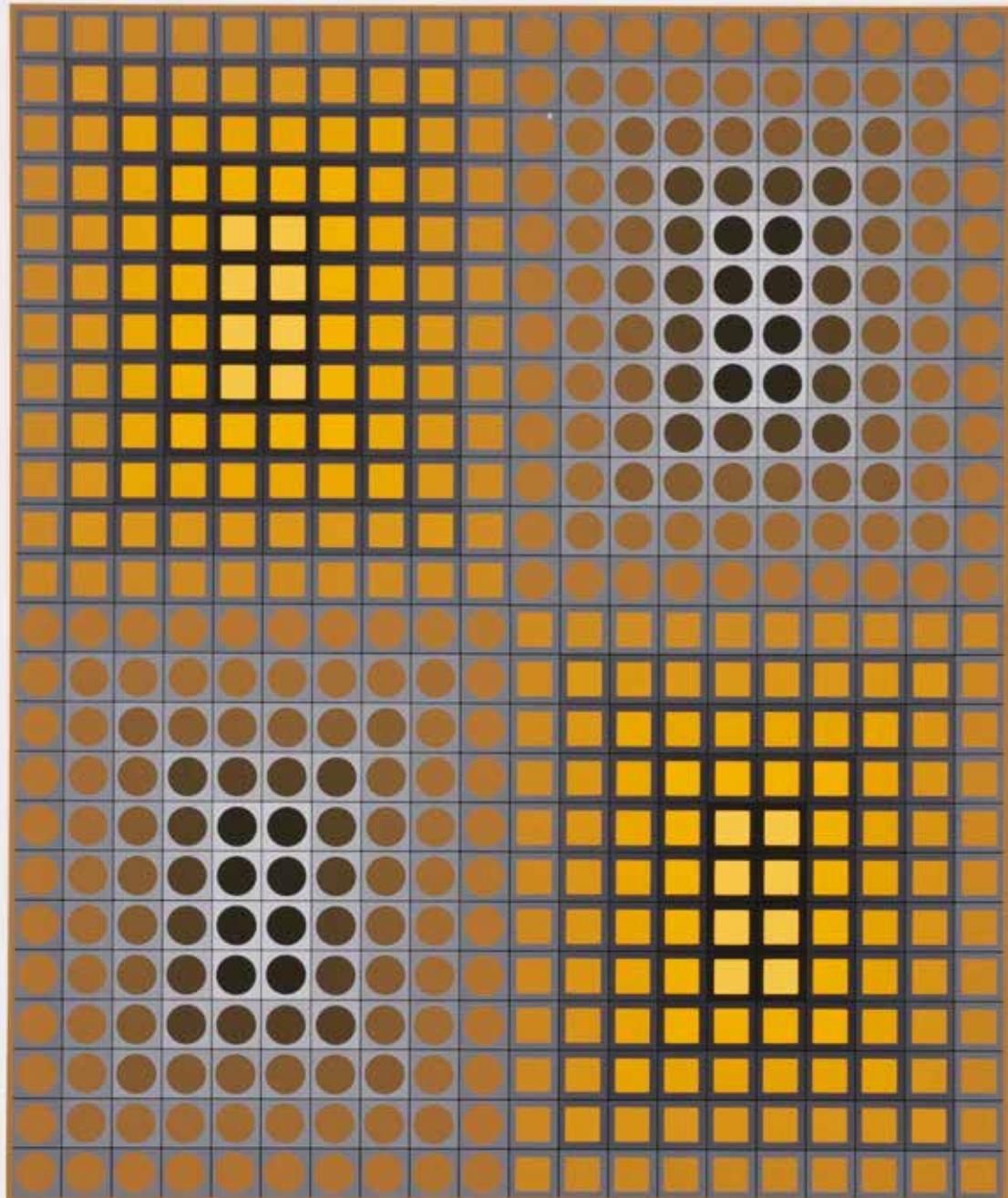

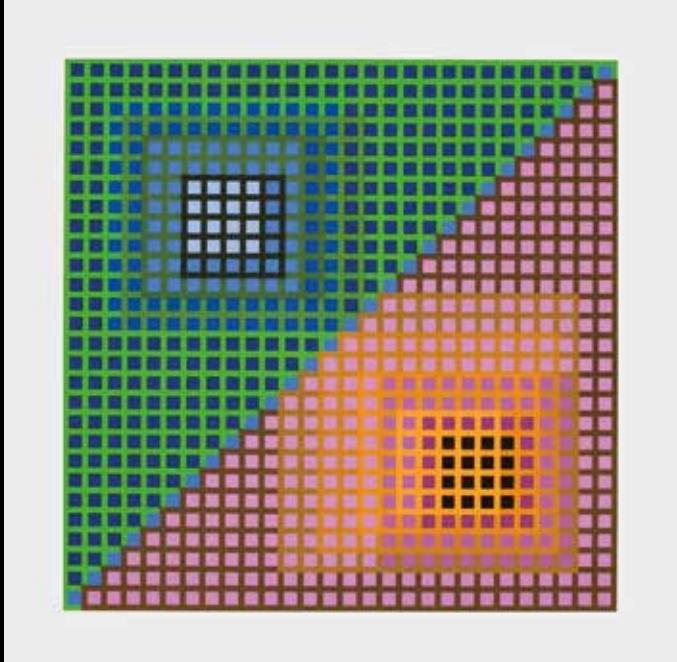
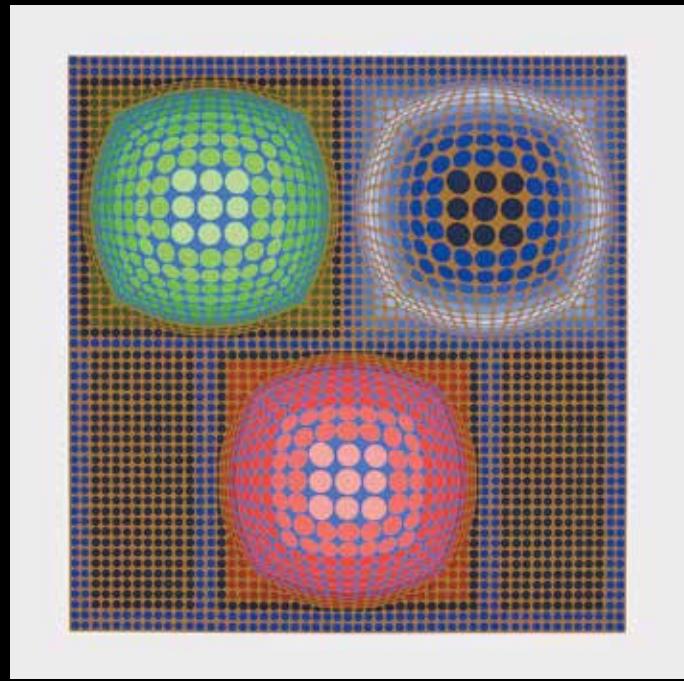
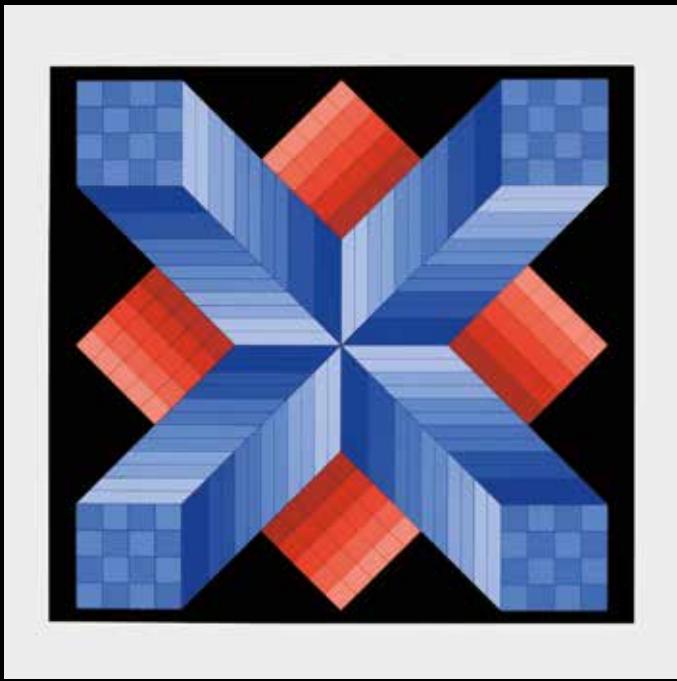
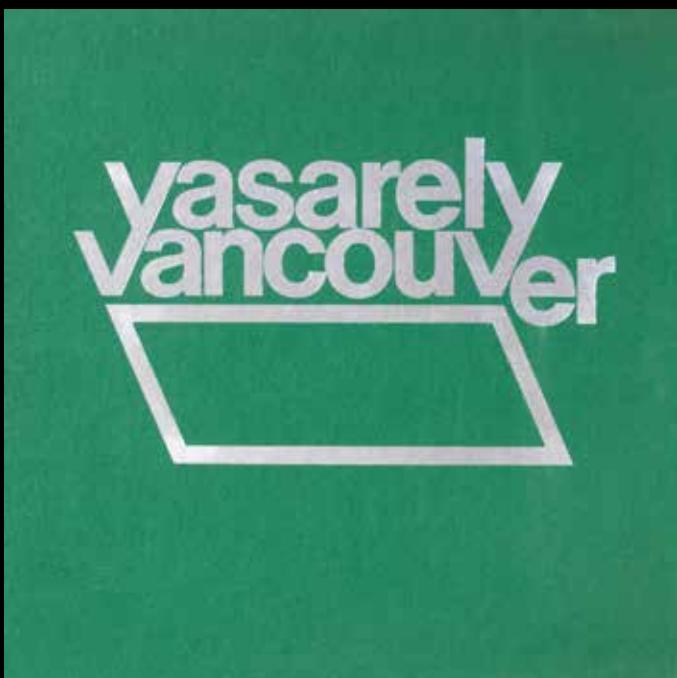

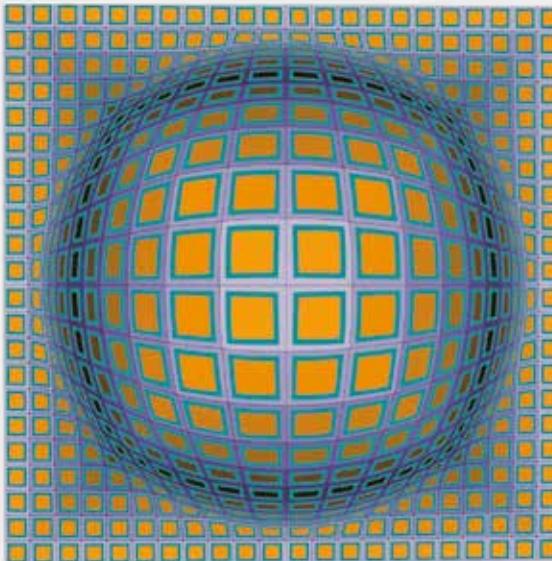
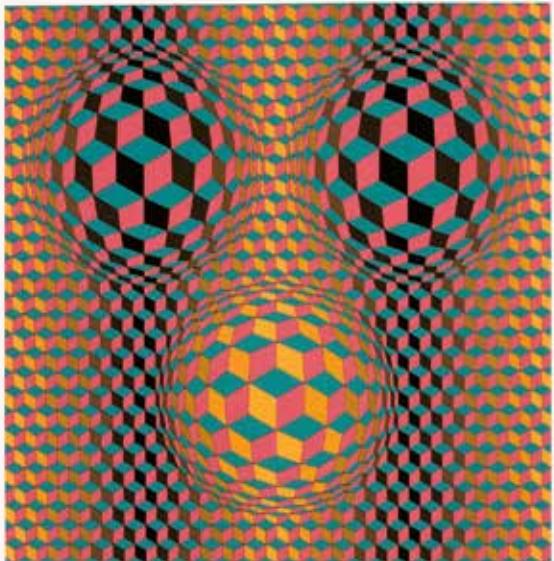
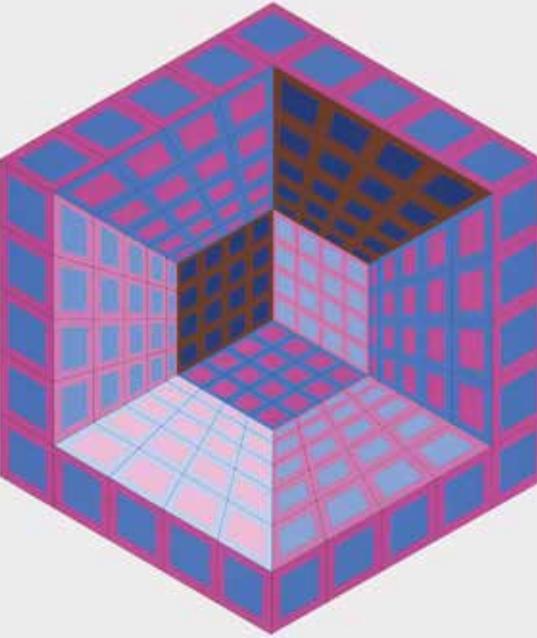
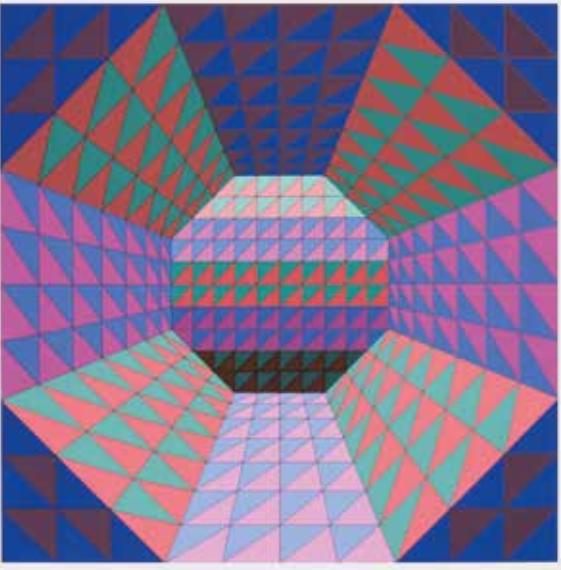

**yasarely
vancouver**

Partie sur les normes et la formation (art. 10), renouvellement des connaissances et des compétences (art. 11) et prévention (art. 12). La consultation (art. 13) et la participation (art. 14) sont deux autres domaines qui sont également abordés dans le document. Les deux derniers articles (15 et 16) traitent de l'application et de l'évaluation.

mapa VANCOUVER

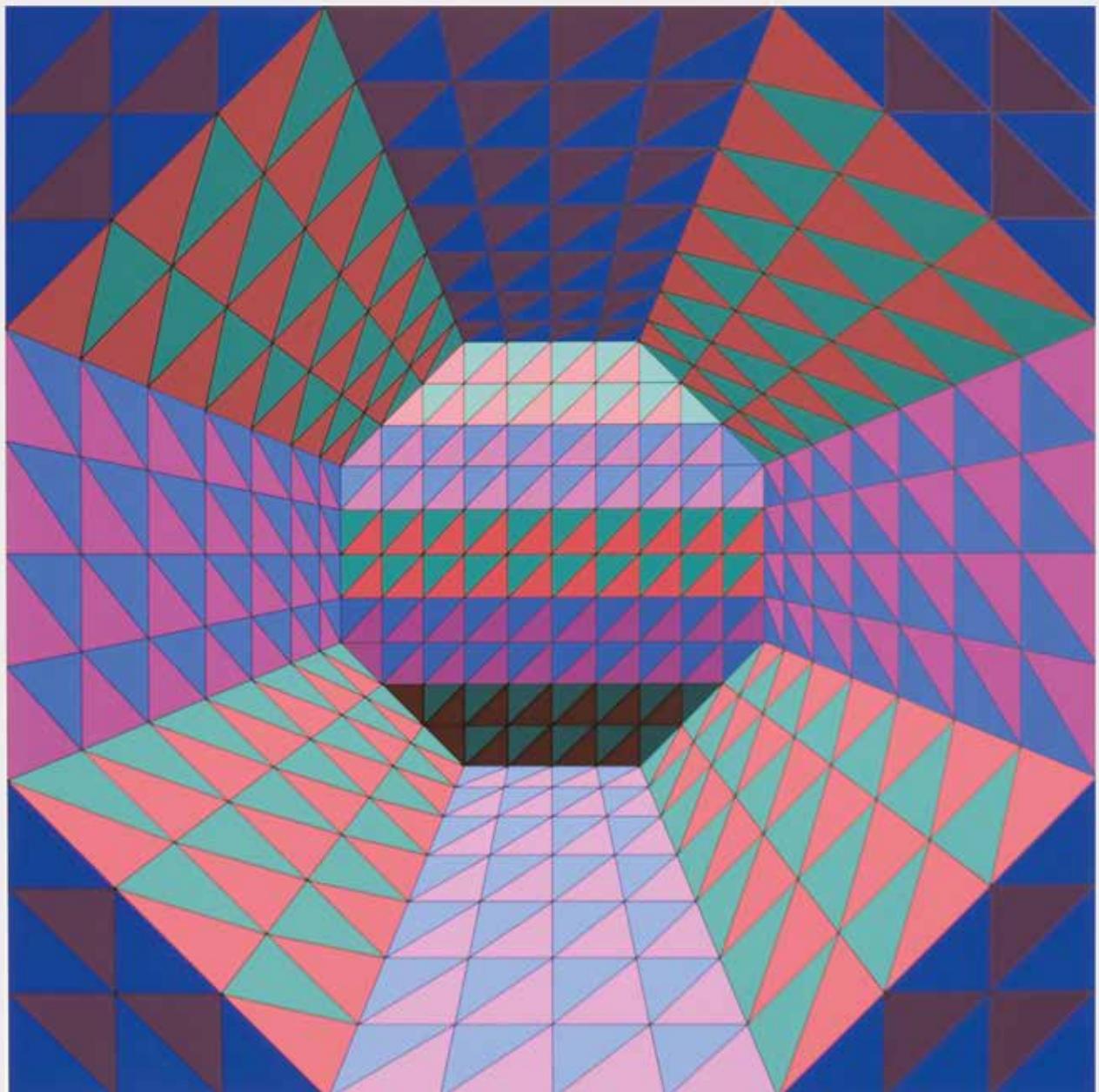
U izdanju Kenneth G. Heffel fine Art inc.
Vancouver, Canada i Inter-continental art agency
ltd. Vancouver, Canada.

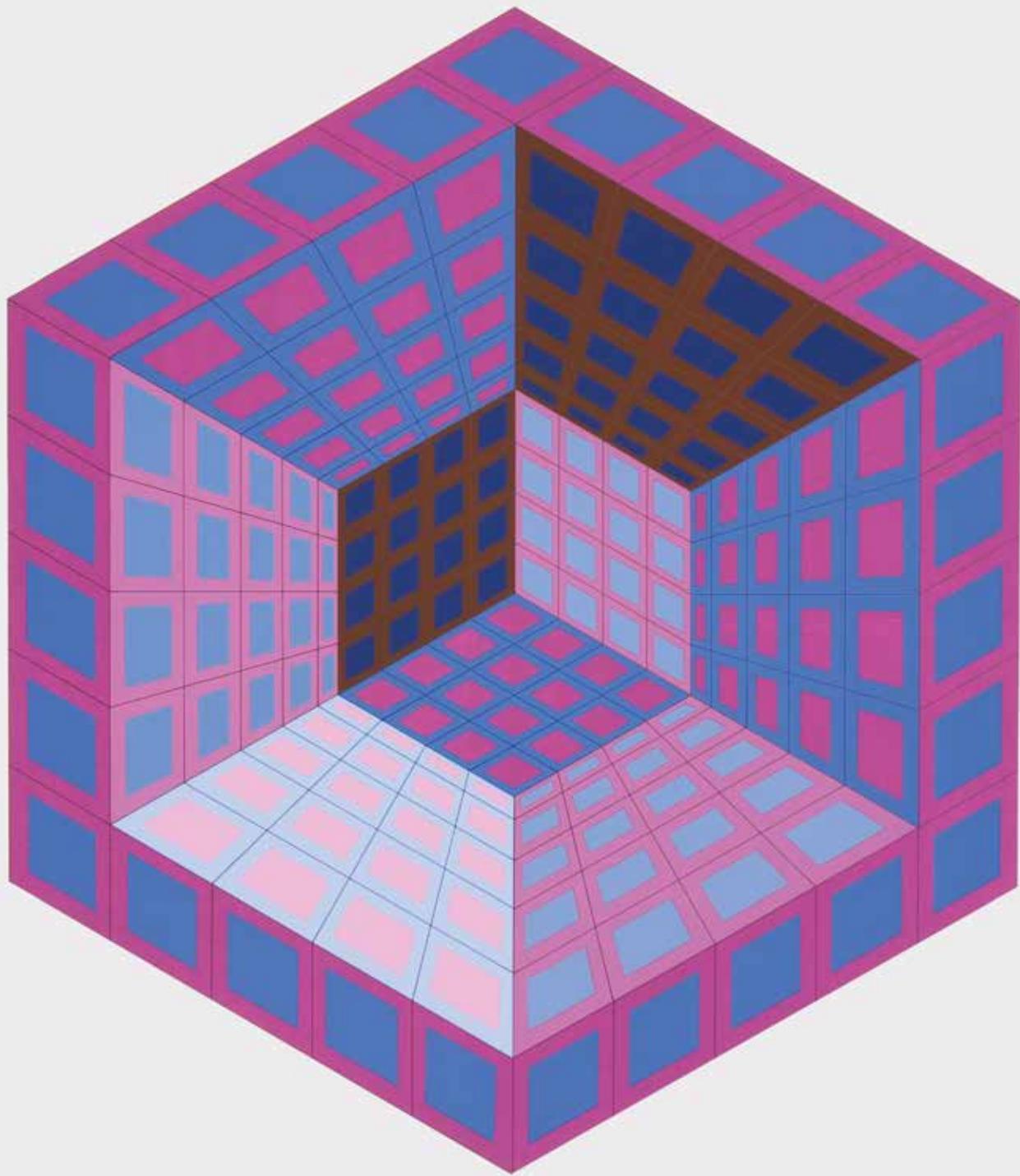
Tiskali su mapu koja sadrži 8 originalnih listova
u 75 primjeraka numeriranih 1/75 do 75/75 i 20
primjeraka van prodaje.

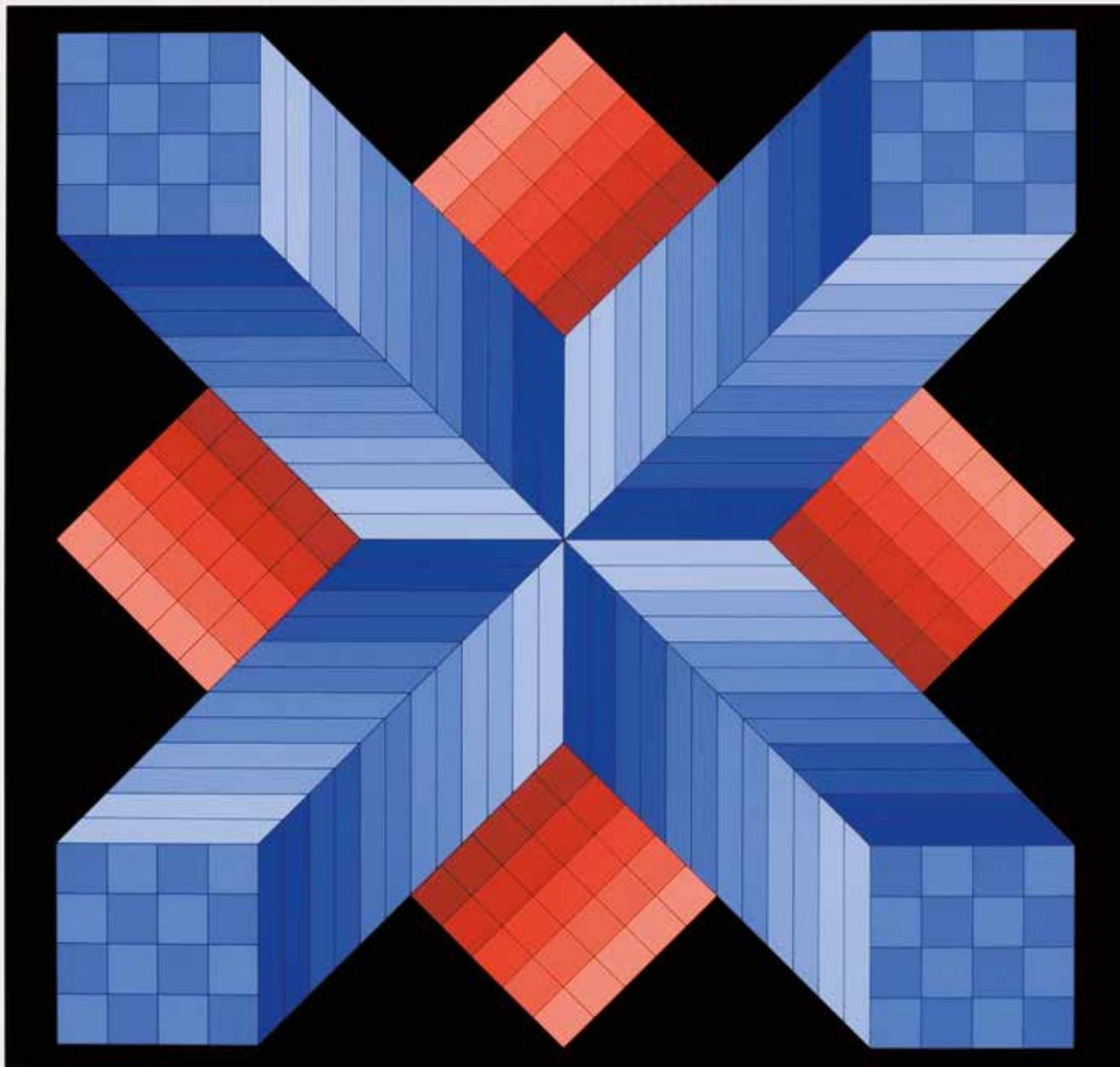
primjerača van prodaje.
Listovi veličine 76x76cm su tiskani kao serigrafije
u atelijeru Silium Paris prema kreaciji i pod
kontrolom umjetnika.

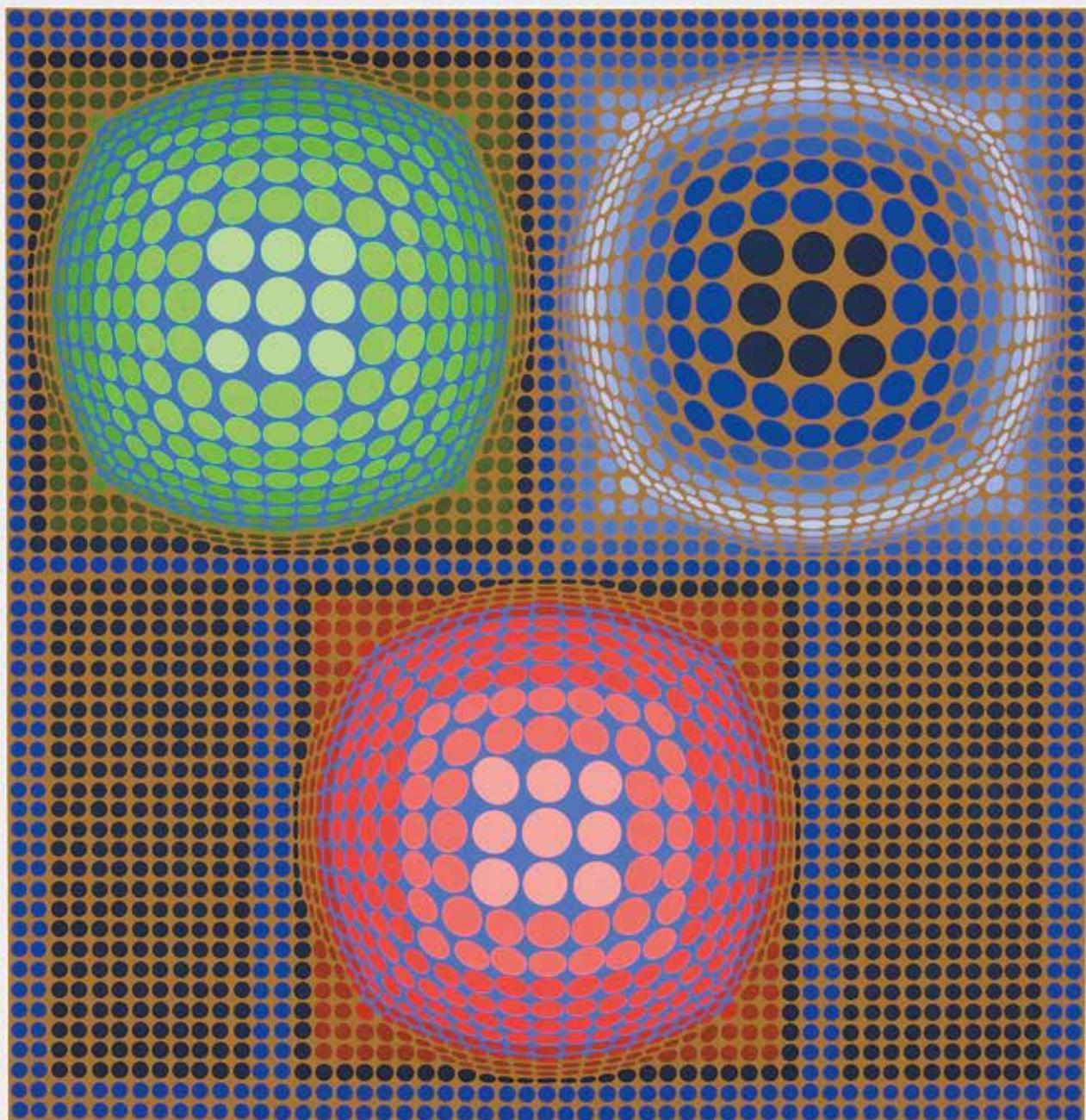
Svi su listovi potpisani od Vasarelyja.
Realizacija mape je povjerena atelijeru Duva

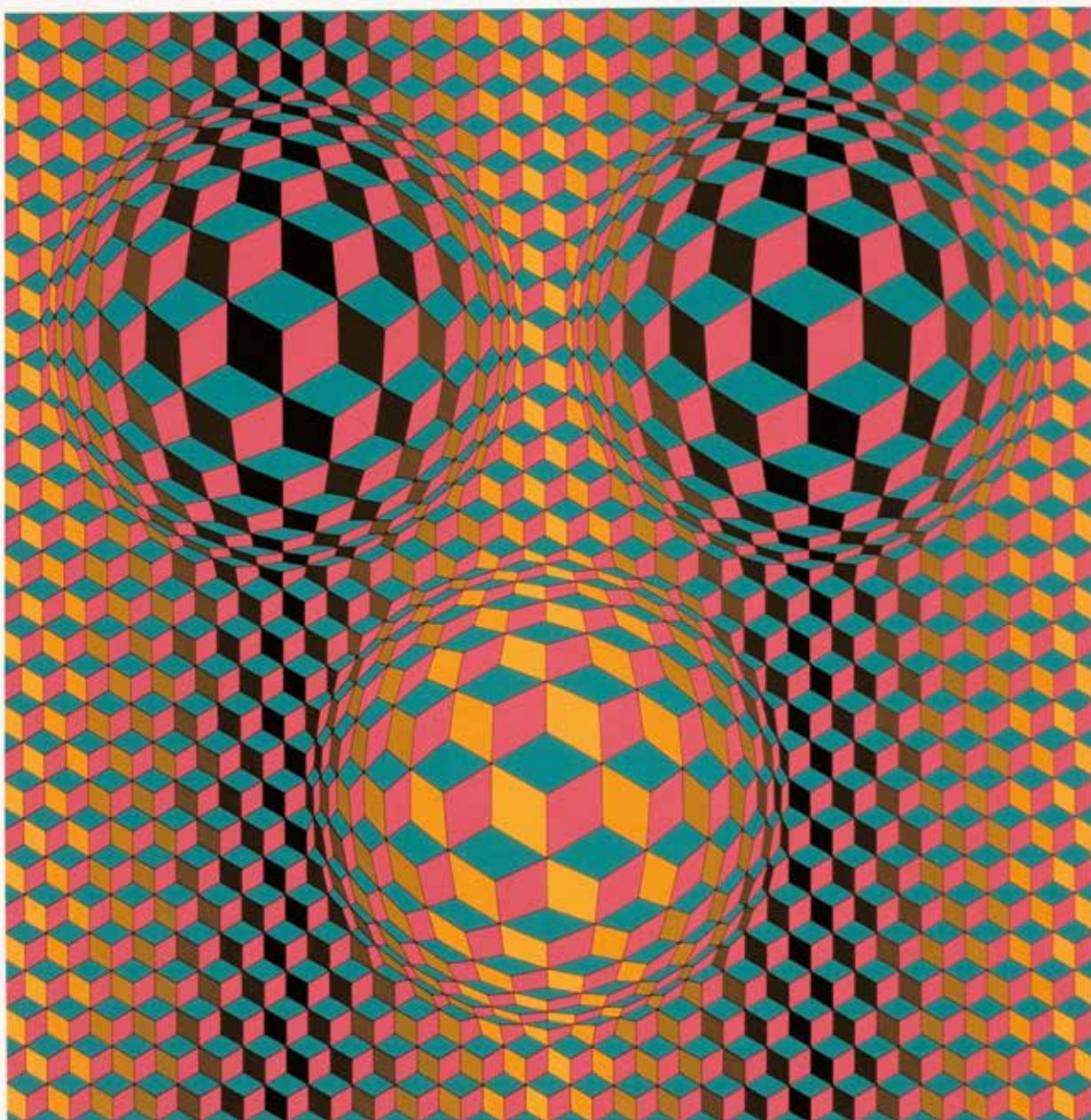
París.
Dielo je završeno u lipnju 1982.

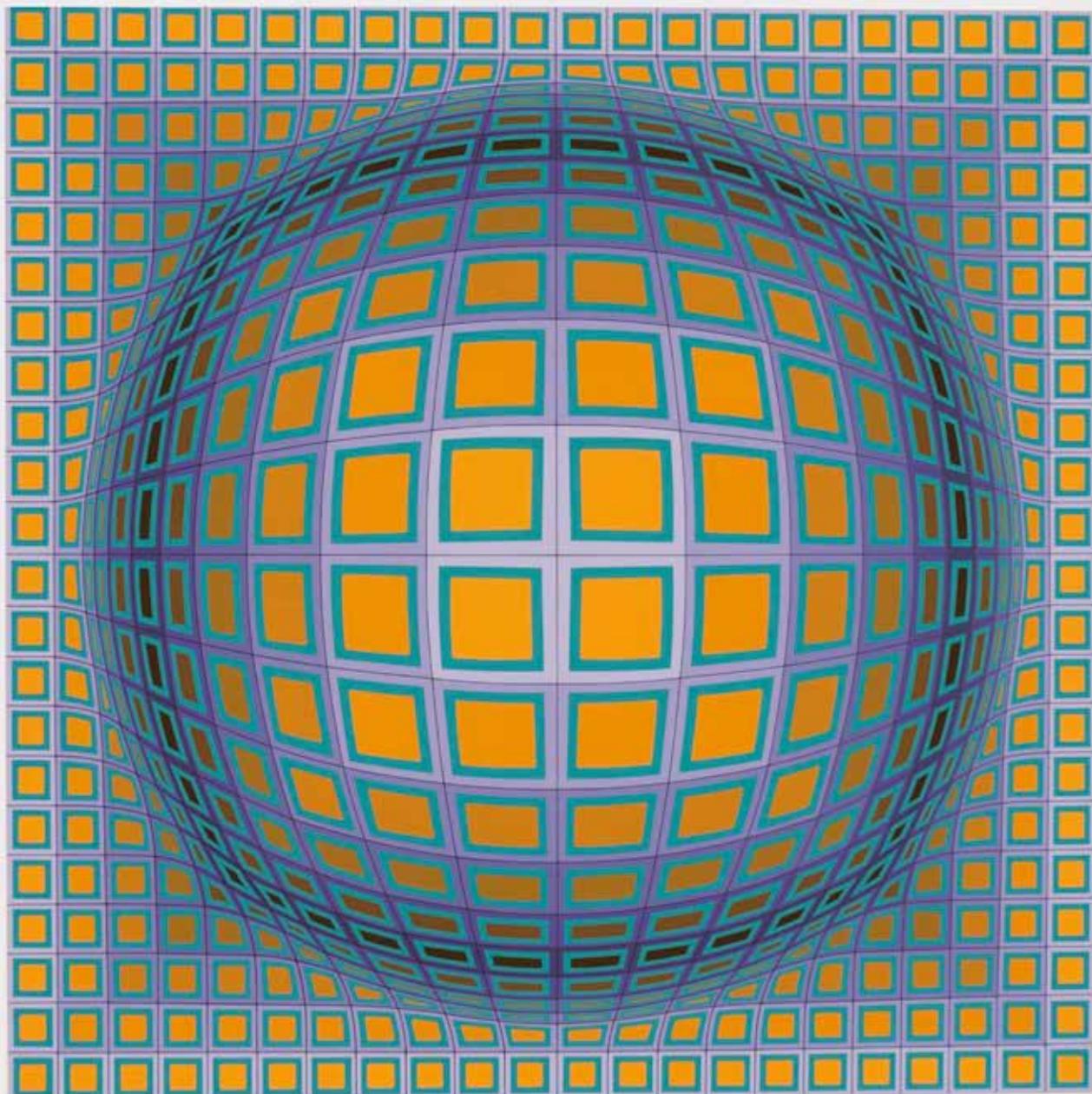

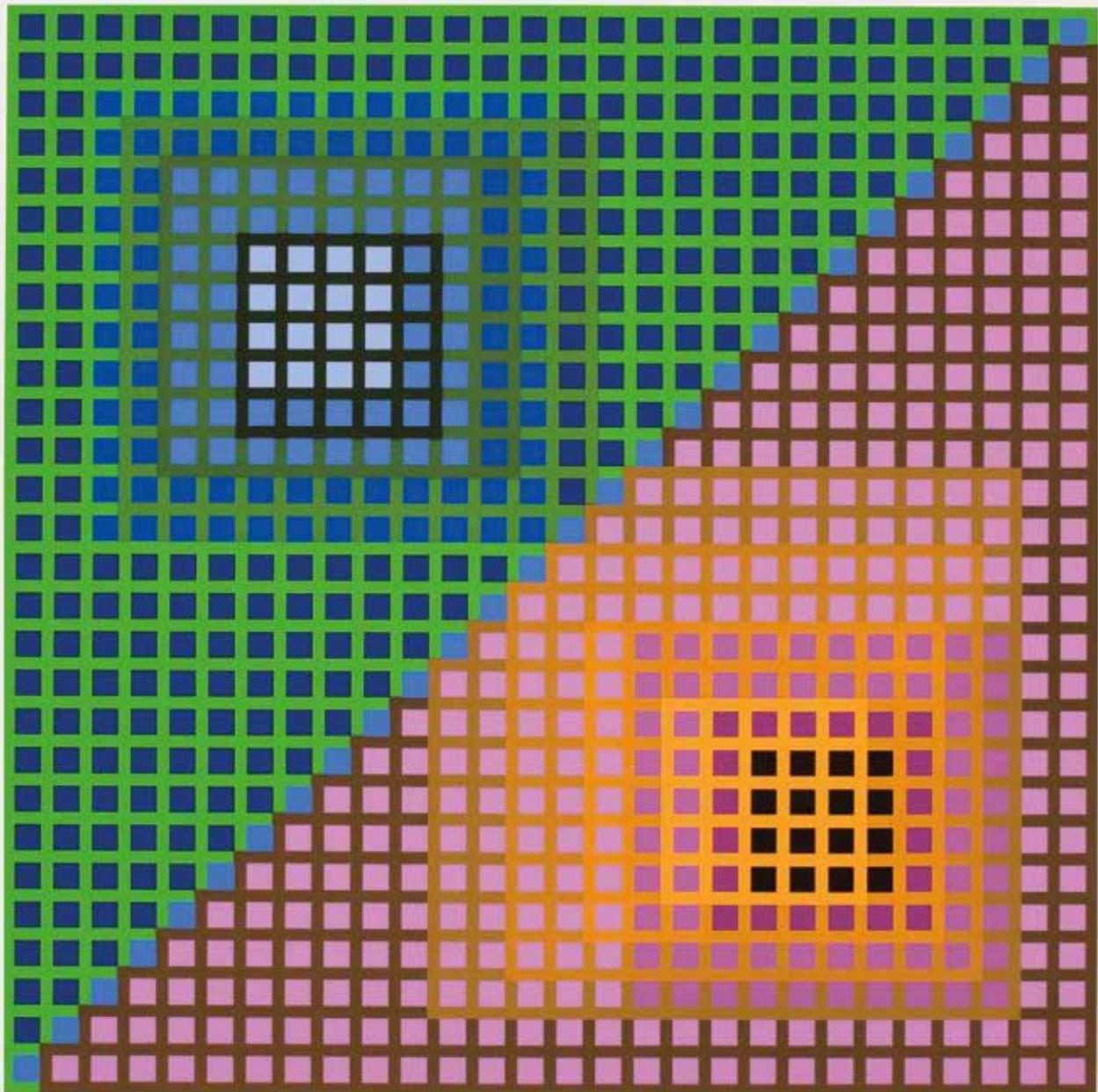

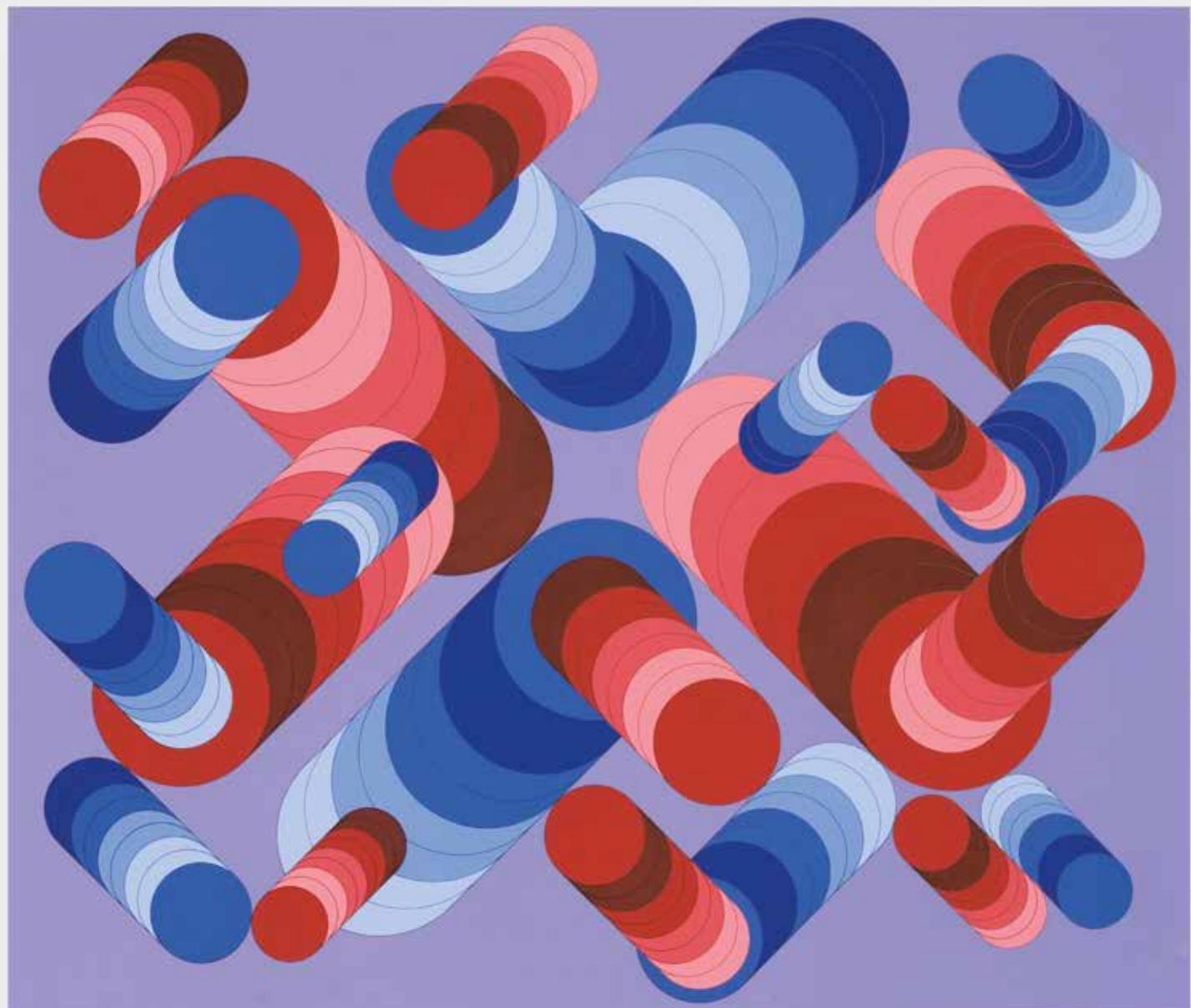

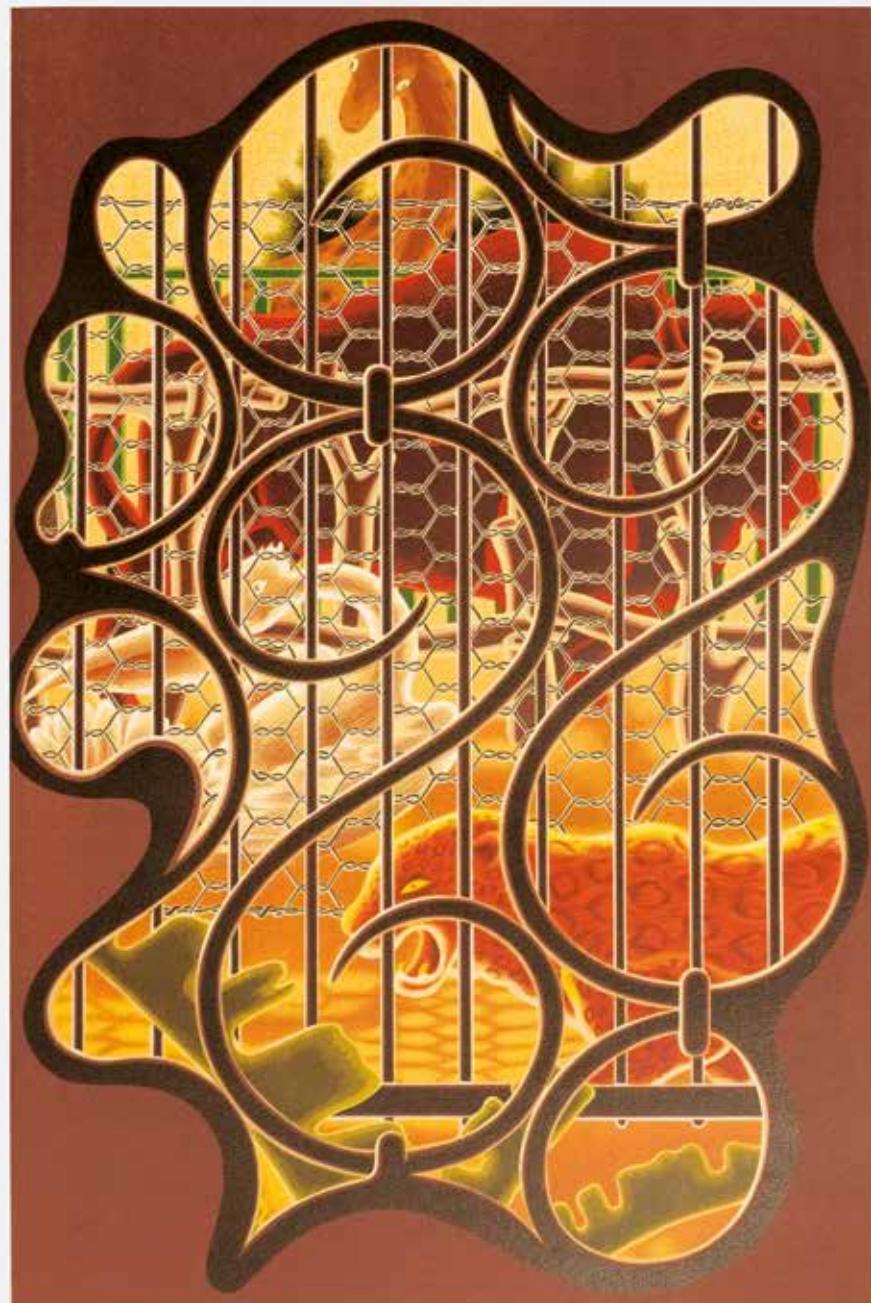

...

Što se mene tiče, izabrao sam konstruktivni put apstrakcije, čiji su mađarski pobornici bili Lajos Kassák, Moholy-Nagy i Sándor Bortnyk.

Konstruktivizam, odnosno neoplasticizam, bio je samo apstrakcija forme. Raspoloženja i reminiscencije okoliša još su dugo živjele u slikama.

Trebamo dakle načiniti korak dalje! Već oko 1935. u mojim grafičkim studijama pojavljuju se prvi vibracijski efekti. Međutim, svjesno sam se kinetičkim efektima počeo baviti tek oko 1950. godine. U nadolazećim sam godinama kreirao ona crno-bijela, pozitivno-negativna djela koja su danas postala svjetska moda pod nazivom op-art to jest optička umjetnost.

Što je zapravo op-art ili kinetička apstrakcija? Nije ništa drugo, već uvođenje dimanžije kretanja, prostora i vremena u plastični svijet. Još smo uvijek u dvodimenzionalnom svijetu, ali je iluzija stvaranja prostora i kretanja u mikro-vremenu tako jaka da djeluje kao stvarnost. Dakako samo na razini retine oka. Suočeni smo s optičkim fenomenom. Kompozicija se sastoji od malih, ali mnogobrojnih geometrijskih oblika koji u skladu s topografijom proizvode miran ili dinamičan ugodaj. Analizi slike je moguće pristupiti i pomoću teorije informacije. Par da-ne putem sistema pitanja može se programirati u elektronskom mozgu. Istraživačima se otvara izuzetno bogata perspektiva, ateljersko-empirični pristup umjetnika postaje samo uspomenom iz prošlosti. Umjetnik, nakon što je programirao djelo, prepušta stroju munjevitno pretraživanje beskrajnog broja mogućnosti. Izabrat će i primijeniti najljepše i najprikladnije rješenje. Subjektivna referenca publike ostvarit će se glasovanjem, što sve u svemu pruža statističku istinu.

...

Vasarely
1969.

Životopis

9. travnja 1906. rodio se u Pećuhu. Djetinjstvo provodi u Pieštaniju i Budimpešti. Upisuje studij medicine koji prekida zbog interesa za umjetnost. 1927. Studira u privatnoj školi crtanja Volkmana Podolinia, gdje prvenstveno savladava tradicionalne akademske tehnike. 1928. Član je "Radionice" Sándora Bortnyika, nazvane "budimpeštanski Bauhaus". Upoznaje Kláru Spinner. 1930. Odlazi u Pariz, ženi se Klárom Spinner. (Nakon rata odlaze u Arcueil. U Annet-sur-Marne odlaze 1961. gdje Vasarely živi do kraja života.)

Ispočetka u Parizu radi kao primijenjeni grafičar za tvrtku Havas, Draeger i Devambez. Suprotnost crnog i bijelog te motivi zebre i tigra u njegovim djelima pojavljuju se između 1933. i 1938. 1940. Upoznaje Denis René, koji kao kolecionar i vlasnik galerije podržava Vasarelyjeve težnje. 1944-47. Počinje intenzivno slikati u tehnici ulja. Djela iz ovog razdoblja kasnije naziva "stranputicama". 1947-51. Razvija apstraktnu konstrukciju slika koje se pojavljuju u periodima Denfert, Belle Isle i Gordes / Christal. 1951-55. Ispituje dinamične, vibrirajuće, crno-bijele vizualne temelje slika. To je razdoblje nastanka op-arta, u kojem su ostvareni i brojni arhitektonski i muralni projekti. Od 1955. dosljedno radi na ostvarenju "Plastičnog jedinstva" i pronalaženju novih mogućnosti kinetičkog formiranja. 1955-65. Nastaju djela ciklusa "Međuzvjezdani folklor", u fokusu njegove djelatnosti nalazi se stvaranje serija umjetničkih djela. Sredinom šezdesetih godina bavi se dvo i trodimenzionalnim prikazom osmerokuta. Tada nastaju ciklusi Bidim, Hexagone, Tridim, Vega, Linija. Od 1970. izrađuje sažete preglede, arhitektonske integracije i didaktičke programe, koji se ispočetka vežu za Muzej Vasarely u Gordesu (1970.), a potom za američke, njemačke i norveške Zaklade Vasarely. 1976. Otvorenje fondacije Vasarely u Aix-en-Provencu, koji je ujedno i međunarodna radionica za sintezu likovne umjetnosti i arhitekture, te analitičko-vizualne eksperimente. Otvorenje Muzeja Vasarely u Pećuhu. 1987. Otvorenje Muzeja Vasarely u dvorcu Zichy u Budimpešti. 14. ožujka 1997. umire u Annet-sur-Marne.

Popis djela

1. Bez naziva, 1970., originalna serigrafija, 81x81cm, 100/250	str.6
2. Plavi pravokutnici, originalna serigrafija, 75x73cm, 87/125	str.7
3. Bez naziva, 1970., originalna serigrafija, 81x81cm, 100/250	str.9
4. Reech, originalna serigrafija, 67x67cm, 2666/5000	str.11
5. Sin-Hat-A, 1974., originalna serigrafija, 60x49.5cm, 17/340	str.12
6. Kocka, originalna serigrafija, 65x55cm, HC	str.12
7. Carden, originalna serigrafija, 92.5x71cm, 142/240	str.13
8. Vilag, 1978., originalna serigrafija, 82x76cm, 186/275	str.14
9. Virgo, 1982., originalna serigrafija, 76x76cm, 20/75	str.15
10. Bi-rhombs, 1977., originalna serigrafija, 110x66cm, 96/250	str.16
11. Bi-rhombs, originalna serigrafija, 102x59cm, 26/250	str.17
12. Bez naziva, originalna serigrafija, 79x65cm, 2/250	str.18
13. Bez naziva, litografija, 65x50cm, 107/135	str.19
14. Mapa Vancouver, 1982., originalne serigrafije, 76x76cm, 69/75 1. Haynal str.22 2. Letz str.23 3. Vallas str.24 4. Terroide str.25 5. Virgo str.26 6. Domb'b' str.27 7. Lum str.28 8. Stridim str.29	str.20-29
15. Flower girl, originalna serigrafija, 85x56cm, 216/275	str.30
16. Flower girl, 1980., originalna serigrafija, 77x50cm, 182/250	str.31
17. Origines IV, 1986., originalna serigrafija, 54x76cm, 97/200	str.32
18. Superpositions, originalna serigrafija, 83x60cm, 156/275	str.33
19. Flower girl, originalna serigrafija, 77x50cm, 140/250	str.35
20. Zebre, oko 1980., originalna serigrafija, 49x50cm, 31/90	str.37

Nakladnik
GALERIJA MONA LISA

Predgovor
TONKO MAROEVIC

Tisak i uvez
PRINTERA

Naklada
500 primjeraka

Galerija Mona Lisa Zagreb
Tkalčićeva 77
www.galerija-mona-lisa.com

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 793384

ISBN 978-953-7352-15-8

Zagreb, 2012.

Zagreb, Tkalčićeva 77 | 01 46 68 649
www.galerija-mona-lisa.com
galerijamonalisa@gmail.com